

ATATÜRK VE İŞÇİ SINIFI

Aydınlık Dergisi, 15 Kasım 2009

Yıldırım Koç

Mustafa Kemal Atatürk, Osmanlı İmparatorluğu'nun küllerinden laik ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti'nin yaratılmasının mimarıdır, mühendisidir, önderidir. Ulusal Kurtuluş Savaşı'mız, ülkesi sömürgeleştirilmek istenen bir ümmetin ve aşiretler-boylar topluluğunun, emperyalizme karşı başarılı ilk ulusal başkaldırısı olmanın ötesinde, aynı zamanda, çağdışı kalmış ve işgalcilerle işbirliği içinde olan Padişaha, Halifeye ve Osmanlı İmparatorluğu'na karşı son ulusal başkaldırısıdır.

Mustafa Kemal'in 1919-1922 döneminde işgalci güçlere ve onları destekleyen Padişah-Halife yanlısı işbirlikçilere karşı önderlik ettiği askeri mücadele son derece önemlidir. Ancak Mustafa Kemal Atatürk'ün 1923-1938 döneminde, Osmanlı'dan devralınan ümmeti ve aşiretler-boylar topluluğunu, ırkçılığı tümüyle reddeden bir anlayışla çağdaş bir ulusa dönüştürmede, Türkiye'nin siyasal bağımsızlığını tamamlayacak ekonomik bağımsızlığın temellerini oluşturacak kamu kuruluşlarını kurmada, "hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir" ve "hayatta en hakiki mürşit ilimdir" anlayışıyla ülkeyi tekke ve zaviyelerden yönetme çabalarına son vermede, demokrasinin temeli olan laiklik anlayışını yerleştirmede oynadığı belirleyici rol daha da zordur, daha da önemlidir. İsmet İnönü'nün kendisine söylediği gibi, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın başka hiçbir yöneticisi bu başarıları düşünememiştir bile. Tarihte bireyin rolü hep tartışılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye'nin tarihine kendi kişiliğiyle yön vermiştir. İşçi sınıfımız, herşeyden önce bu nitelikleriyle, Mustafa Kemal Atatürk'e büyük saygı ve sevgi duymakta, O'nun önderlik ettiği kazanımlara sahip çıkmakta ve bunları içten ve dıştan gelecek saldırılara karşı korumaktadır.

M.K.Atatürk, Türkiye'nin çağdaşlaşması çabasının bir parçası olarak demokratikleşmeyi savunmuştur.

Demokrasi, iyi olduğu için değil, demokrasiden çıkar sağlayan toplumsal sınıfların demokrasiye sahip çıkmasıyla yerleşir.

Avrupa ülkelerinde demokrasi, endüstrileşmeyle ortaya çıkan işçi sınıfının başta genel ve eşit oy hakkı olmak üzere, temel demokratik hak ve özgürlükler için verdiği mücadeleyle gelişmiştir.

Demokrasi, hem işçi sınıfının bir ürünüdür, hem de işçi sınıfının gücünü daha da artırır.

M.K.Atatürk'ün, Padişah-Halife'ye karşı, çağdaşlaşma mücadelesinde yanında ona destek olacak güçlü bir işçi sınıfı hareketi yoktu. Bu nedenle, çağdaşlaşma çabaları, demokrasiye sahip çıkacak örgütlü ve güçlü bir toplumsal sınıfın yokluğunda, istenilen biçimde gelişemedi. Şeyhlerin ve ağaların denetimindeki yoksul köylülüğün demokrasiye sahip çıkması da olanaksızdı; nitekim çıkmadı. 1925 yılındaki Şeyh Said ayaklanması, köylülüğün bu genel niteliğinin bir yansımasıydı.

M.K.Atatürk, ulusal kimliğimizin oluşmasına, bağımsızlığımızın korunmasına ve pekiştirilmesine katkıda bulunacak bir işçi sınıfından da yanaydı. İşçi sınıfının çok zayıf olduğu koşullarda, hem bir işçi sınıfı yaratmaya, hem de bu işçi sınıfını ulusal çıkarlar çizgisinde tutmaya çalıştı.

1921 yılında daha Ulusal Kurtuluş Savaşı sürerken kabul edilen yasalarla, Zonguldak bölgesinde yabancı şirketlere ait kömür ocaklarında çalışan işçilere, günün koşullarında oldukça ileri haklar tanınmıştı.

1926 yılında Borçlar Kanunu'nun kabul edilmesiyle, çağdışı Osmanlı Mecelle'si yürürlükten kaldırıldı, işçi-işveren ilişkilerinde çağdaş kapitalist ilişkiler egemen kılındı.

M.K.Atatürk, işçi sınıfının önemli bir bölümünü "memur" statüsüne istihdam ederek devlete bağladı ve onlara sağladığı (günün koşullarında çok önemli olan) bazı ayrıcalıklarla memurları devletle bütünleştirdi. Ancak bunun uzun vadeli bir etkisi, işçi sınıfının "memur" ve "işçi" statülerine göre bölünmesi oldu.

1930'lu yıllarda başlayan demiryolu ve sanayileşme politikalarıyla, işçiliğin olmadığı bölgelerde, çölde vahalar gibi iktisadi devlet teşekkülleri kuruldu. Buralarda işçilere sağlanan

haklar ve çalışma koşulları, bu dönemde sınırlı sayıdaki özel sektör işletmesinde vahşice sömürülen işçilerin hak ve koşullarından çok daha gelişkindi ve iyiydi. İşçilere ve memurlara sağlanan bu hakların bir bölümü, daha sonra 3008 sayılı İş Kanunu (1936) ile daha da geliştirildi ve işçilerin geniş bir kesimine yaygınlaştırıldı.

1925 yılında bazı işçi örgütleri kapatıldı. Ancak bunların yöneticileri ağır yaptırımlarla karşılaşmadı. 1930'lu yıllarda CHP'nin kendi kontrolü altında işçi örgütü kurma çalışmaları da başarısız kaldı. İtalya, Almanya ve İspanya'da faşist partilerin iktidara geldiği, dünyanın hızla İkinci Dünya Savaşı'na sürüklendiği koşullarda, grev hakkı 1936'da, sınıf esasına dayalı cemiyet kurmak da 1938 yılında yasaklandı. Ancak grev yapmanın ve sınıf esasına dayalı cemiyet kurmanın yaptırımları hafifti. Sınıf esasına dayanmayan sendikalar, örneğin, meslek sendikaları kurmak da mümkündü. Ancak 1938 yılı sonlarına kadar ne önemli grevler, ne de ciddi işçi örgütlenmeleri oldu. İşçi sınıfı daha oluşum sürecini yaşıyordu. İşçi sınıfının önemli bir bölümü, "memur" statüsünde önemli ayrıcalıklardan yararlanıyordu. Kamu kurum ve kuruluşlarında işçi statüsünde çalışanlar da, özel sektördeki az sayıdaki işçinin imrendiği haklara ve çalışma koşullarına sahipti.

Bu kazanımlar, M.K.Atatürk'ün, bağımsızlık ve çağdaşlaşma mücadelesinin bütünlüğünü sağlaması sayesinde gerçekleşti.

Bugün İran, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Afganistan, Sudan gibi ülkelerde işçi sınıfının yaşadıkları, işçi sınıfımızın gözünde Atatürk'ün değerini her geçen gün daha da artırmaktadır. İşçi-işveren ilişkisini evlat-baba ilişkisine benzeten ve sendikaları da evlatla babanın arasını bulmada tarafsız hakem haline sokmak isteyenlerin siyasal gücünün geçici olarak arttığı günümüzde, işçi sınıfının M.K.Atatürk'ün bu ülkeye kazandırdıklarına daha da sıkı bir biçimde sahip çıkması hayati bir önem kazanmaktadır.

M.K.Atatürk Türkiye'yi gençlere emanet etti. İnanıyorum ki, o tarihlerde gelişkin bir işçi sınıfı ve işçi sınıfı hareketi olmuş olsaydı, işçi sınıfına emanet ederdi.